

JENNY COLGAN

Knjižara na uglu

Nakladnik:

Koncept izdavaštvo j.d.o.o.,
Wickerhauserova 12, Zagreb

Za nakladnika:

Daniel Đurđevac

Urednik:

Branko Matijašević

Lektorica:

Mihaela Kolar

Korektura:

Jelena Pataki

Grafičko oblikovanje:

Blid

Dizajn korica:

Studio 2M

Tisak:

Znanje d. o. o., Zagreb, lipanj 2021.

The Bookshop on the Corner

Copyright © 2016 by Jenny Colgan

All rights reserved.

Copyright za hrvatsko izdanje: Koncept izdavaštvo 2021.

Sva prava pridržana. Nijedan dio ove knjige ne smije biti objavljen ili pretisnut bez prethodne suglasnosti nakladnika i vlasnika autorskih prava.

ISBN 978-953-8326-23-3 (meki uvez)

ISBN 978-953-8326-24-0 (tvrdi uvez)

Cip zapis dostupan u računalnome katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001103319 (meki uvez) i 001103320 (tvrdi uvez).

JENNY COLGAN

Knjižara na uglu

S engleskoga prevela
Maja Kulej

KONCEPT
IZDAVAŠTVO

*Pustite nas da čitamo i da plešemo;
te dvije razonode nikad nikomu neće naškoditi.*

VOLTAIRE

Poruka čitateljima

Ova knjiga nema posvetu jer je cijela posvećena tebi: čitatelju. Svim čitateljima.

Razlog tome je što je ovo knjiga o čitanju i knjigama, i kako te dvije stvari mogu promijeniti vaš život. Nabolje, rekla bih. Knjiga je i o tome što znači preseliti se i početi ispočetka (nešto što sam ja učinila mnogo puta u svojem životu), te o utjecaju koji mjesto na kojem odlučimo živjeti ima na to kako se osjećamo; i o tome možemo li se u stvarnom životu ikada zaljubiti jednako kao što se zaljubljuje u pričama. Bit će riječi i o siru, jer sam se tek preselila nekamo gdje proizvode puno sira i ne mogu ga prestati jesti. I o psu zvanom Parsley.

Bit će tu i mnogo toga o knjigama jer glavna junakinja Nina Redmond sanja o tome da otvori knjižaru.

I zato evo nekoliko korisnih savjeta gdje da čitate jer želim da vam bude što ugodnije. Ako sam zaboravila nešto zaista očito ili vi imate sasvim drugačije navike, pošaljite mi poruku putem Facebooka ili na *@jennycolgan* na Twitteru, jer sam staromodna uvjerenja da je čitanje užitek koji treba biti očuvan po svaku cijenu. Doista se nadam se će vam ovu knjigu biti jednako ugodno čitati kao što je meni bilo pisati je, gdje god to činili.

Kupka

Petnaest do deset navečer moje je vrijeme za opuštanje u kupki, što izluđuje mojeg muža, jer je njegov posao srediti termostaat ako voda nije savršene temperature (samo malo hladnija od površine

Sunca) i da je voda neprekidno do vrha kade. To je zaista luksuz. Jedino što ne volim jest ulje za kupanje. Odvratno je, zar ne? Stvori sloj preko svega. Uglavnom, nije bitno. Knjiga u kadi. Meke su korice očito idealne, a najgore što se može dogoditi jest da ih morate sušiti na radijatoru (svi nastavci Harryja Pottera moje djece u potpunosti su izvitopereni), ali ja puno čitam na svojem e-čitaču i odat ću vam tajnu: stranice okrećem nosom. Možda niste obdareni veličanstvenim škotsko-talijanskim nosom poput Petera Capaldija i mene, ali uz malo vježbe uskoro biste trebali moći držati jednu ruku u vodi i okretati stranice istovremeno. Ako itko u vašoj kući ima naviku ulijetanja u kupaonicu, pobrinite se da zaključate vrata. Prema mojem iskustvu, mnogima je ta scena pomalo urnebesna.

Druga je mogućnost upotrijebiti obje ruke, kao moja prijateljica Sez koja zamota svoj e-čitač u plastičnu vrećicu. Pametno.

Krevet

Jedini problem s čitanjem u krevetu je kratkotrajnost: dvije, tri stranice i gasiš se poput svijeće. Ako je dan bio osobito dug, moguće je da izgubiš svijest nekoliko puta prije nego što zaista zaspiš, ali onda sljedeće večeri, kada ponovno uzmeš knjigu, pitaš se je li ružičasti jednorog koji trči ispitnom dvoranom dok ti juriš za njim zaista bio dio priče? Odgovorit ću za vas, nije. Ništa slično tome nije dio te priče. Sanjali ste i, nažalost, morat ćete se vratiti nekoliko stranica. Međutim, svim sam likovima dala vrlo različita imena. Nema ničega goreg nego čitati o Cathy i Katie kasno navečer, a ja ne želim nepotrebno otežavati ničiji život.

Ležaljka za sunčanje

Godišnji odmor i ležaljka za sunčanje trebali bi biti savršeni uvjeti za čitanje. Svojedobno sam znala vrednovati opekline prema tome koliko su knjige koje sam tada čitala bile zanimljive. Ipak, kako držati knjigu može predstavljati problem. Podignite je i ruka će vam se brzo umoriti i dobit ćete veliki trag od sunčanja u obliku knjige (što vas u nekim krugovima čini vrlo kul, vjerujem). Čitajte gledajući u sunce i neprivlačno ćete škiljiti. Sjediti prekrizanih nogu na ručniku nije najlaskavija poza (ako se grbite poput mene). Lezite na svoju prednju stranu i znoj će vam se slijevati niz nju, a plastični će vam se

dijelovi ležaljke urezati u kožu. Najbolja stvar, ako je možete pronaći, jest jedna od onih groznih ležaljki za stare gospođe koja ima zaštitne dijelove od tkanine koje možete navući preko glave. Da, izgledaju totalno glupo. Ali hej, vi čitate i udobno vam je, dok nikom drugom nije, tako da vi pobjeđujete.

Hodajući ulicom

Nekoć je bilo sasvim prihvatljivo hodati ulicom s nosom u knjizi. Ljudi bi se susretljivo nasmijali i maknuli vam se s puta jer bi razumjeli tu očajničku potrebu da se nešto pročita (jednom sam vidjela kako si je djevojka obješena o držač za ruku u londonskom metrou iščašila zglob pokušavajući sići na postaji Bank i istodobno završiti *Prikladnog momka*).

Međutim, ovih dana svi bulje u svoje pametne telefone kako ne bi propustili nečiji *lajk* na fotografiju psa na Facebooku za dvije sekunde, stoga hodaње ulicom sada uključuje više prepreka a da nitko ne hoda s mekim uvezom ispred face. Produžite s oprezom.

Čitateljski klub

Ako čitate ovu knjigu za čitateljski klub, jedino što mogu jest ispričati se i pretpostaviti da je trenutačno 2:15 ujutro, noć prije sastanka. Biti prisiljen čitati knjigu čini se poput školskog zadatka, a iskreno, da stvarno želimo pisati domaću zadaću, već bismo upisali onaj večernji tečaj za koji navodno nemamo vremena. Ako morate užurbano čitati, najčešće je to da izbjegnute situaciju kad vas netko pita: "I, što ste mislili o završetku?", a vi morate kimati glavom, očajnički se nadajući da završetak ne uključuje nepredvidljivi preokret (vjerujte, znalo mi se to dogoditi). I zato vam jamčim: ova knjiga nema nepredvidljiv završetak. Ali naravno da ću to reći čak i ako ima, zar ne?

Mreža za ležanje

Jednom davno, kad sam bila mlada, imala sam divnog dečka koji mi je kupio mrežu za ležanje i zakačio je na moju malenu i vrlo opasnu krovnu terasu, gdje sam provela mnogo sretnih sati samo se ljuljajući i čitajući, jedući čips i razmišljajući o svojem divnom zgodnom dečku.

A onda (dragi čitatelju) sam se za njega udala, dobili smo hrpu djece i psa i preselili se nekamo gdje neprestano pada kiša

i mislim da je mreža za ležanje u skladištu. To je, prijatelji moji, očito ono što je poznato kao “živjeti sretno do kraja života”.

Ukradeno vrijeme za čitanje

Ah, najbolje vrijeme. Često se pojavim deset minuta ranije da kupim djecu s plivanja ili ukradem četvrt sata nakon obavljene kupovine, sjednem u auto i odvojim malo vremena za sebe i svoju knjigu. Svi to zaslužujemo, a tako je slatko.

Gradski prijevoz

Čitanje u gradskom prijevozu je sjajno ako se uspijete naviknuti. Budući da je putovanje na posao tako užtogljeno — samo pogledajte prazne poglede ljudi koji svakodnevno prate taj beskrajno komplicirani, prekrasni ples kroz stanice — vaš mozak smjesta udovoljava naredbi da vas isključi iz svega toga na točno određenu količinu vremena. Odložite mobitel; sve naporne idiotarije mogu pričekati dok ne stignete na posao. Ovo je vaša nagrada za to što morate putovati gradskim prijevozom na posao.

Za vrijeme putovanja

Putovati nije isto što i putovati na posao. Kao što ste mogli očekivati, vrlo sam protiv interneta u automobilima i zrakoplovima, iako je apsolutno neizbježan. Unatoč tome, rezervirajte sjedalo uz prozor kako biste se mogli sklupčati; stavite slušalice i pustite nešto umirujuće na radiju, te se udubite u knjigu na nekoliko sati. Osim na onom dijelu kada guraju pića prolazom, a vi mislite da će vas promašiti, pa postanete pomalo nervozni i ne možete se koncentrirati. U tom trenutku, odložite knjigu i bacite pogled na časopis, pretvarajući se da ste vrlo ležerni i krajnje neopterećeni hoće li vas poslužiti ili ne. Također sam istovremeno pokušala jesti, piti, slušati glazbu i čitati u avionskom sjedalu ekonomskog razreda. Nemojte to činiti ako nemate viška love za plaćanje tuđeg računa za kemijsko čišćenje.

Vlakovi su stvoreni za čitanje. Smatram da su dobre slušalice manji problem nego sjediti u vagonu u kojem je zabranjeno stvarati buku i onda opominjati bučne majmune. Ne kažem da bi trebali dobiti zatvorsku kaznu. Ali ne kažem ni da ne bi.

Ispred kamina

Ako nemate kamin, i svijeca će poslužiti. Nešto čemu se posebno veselim kad padne noć jest velika ugodna vatrića i dobra knjiga — što duža to bolja. Obožavam stvarno dugačak roman (ali stvarno dugačak), veliku šalicu čaja ili čašu vina, ovisno o tome koliko je blizu kraj tjedna (ili koliko sam raspoložena prilagoditi definiciju onoga što znači kraj tjedna), i malo mira i tišine. Prisustvo psa također pomaže. Psi iznimno dobro dokazuju da ne morate provjeravati svoj mobitel svake dvije sekunde da biste bili sretni u životu.

Bolnica

Provela sam puno vremena po bolnicama iz više razloga: u jednoj sam radila, u drugoj sam rodila hrpu djece, a ta su djeca zatim provela hrpu vremena padajući s drveća i lomeći udove itd. Vrijeme u bolnici ne prolazi poput ostalog vremena. Kao prvo, vraški je sporije. Ne staje noću. A uvijek postoji onaj blagi osjećaj čuđenja zbog svega što se događa, jer sve se prave drame koje će nas većina znati — gubitak i novi život, sreća i najdublja žalost — događaju svuda uokolo, na svakom katu te sterilne, pregrijane zgrade, i očaj, i bol, i radost u svakom reskom profesionalnom koraku na izrazito poliranom linoleumu.

Teško mi je čitati u bolnici; to je kao da ste na velikome brodu koji se probija kroz nemirne vode, dok su vani ljudi na kopnu, šetaju i nastavljaju s normalnim životom, nesvjesni plovidbe uzburkanim vodama koja se odvija tako blizu njih.

Poezija je dobar izbor za bolnicu. Kratke stvari s kojih možete podići pogled i ne osjećati se tako krhko, nepovezano; jer svi smo tu, ili smo bili, ili ćemo biti.

Također je to vrlo srdačno mjesto, mjesto za sjesti i tiho čitati nekom drugom.

I zbog toga ne osjećam ogorčenost kad se ljudi žale na bolničke trgovine koje prodaju kolače i sladoled. Bolnice bi uvijek trebale imati kolače. U najmanju ruku.

U sjeni stabla u sunčanom parku

Pa naravno. I samo sladoled u kornetu, molim, nikakvi štapići.

Ostalo

Neka od mojih najvećih dostignuća bila su pronalaženje načina kako čitati tijekom dojenja (jastuk stavite ISPOD bebine glave); dok sušim kosu (imam groznu kosu); za pranja zuba (imam dobre zube, vjerojatno jer četkam i dulje od preporučenog vremena); čekajući da se upali zeleno svjetlo na semaforu; zaključana u kupaonici na vrlo dosadnom vjenčanju (ne svojem); u igraonici (jednoga kišnog poslijepodneva pročitala sam cijeli roman dok su mi se djeca brčkala u bazenu s lopticama; mislim da nam je svima to bio najbolji dan ikada); tijekom pedikure (nikad ne idem na manikure jer onemogućavaju čitanje); dok čekam u redu; u kabrioletu (zeznu-to); u crkvi (grijech za koji sam pravedno kažnjena); na poslovnim putovanjima kad sam morala sama jesti u restoranima (s knjigom nikad nisi sam); i, ondje gdje je sve počelo, otprilike milijun sati na desnom stražnjem sjedalu staroga zelenog Saaba 99 mogega oca, težina kovrčave glave mogeg najmlađeg brata koji čvrsto spava u mojem krilu i sladoled na štapiću da mi pravi društvo. Zato mi javite gdje vi čitate. Jer svaki dan s knjigom malo je bolji od onoga bez nje, a ja vam ne želim ništa osim najsretnijih dana.

A sada, upoznajmo Ninu...

Jenny

x x x

Prvo poglavlje

Problem s dobrim stvarima koje nam se događaju je taj što su vrlo često prerusene u stvarno grozne stvari. Bilo bi divno, zar ne, kada bi vas netko potapšao po ramenu kad god prolazite kroz nešto teško i rekao: "Ne brini se, sve će se to isplatiti. Sada se čini kao užasno sranje, ali obećavam ti da će na kraju sve biti dobro", a vi biste mogli reći: "Hvala ti, dobra vilo." Možda biste dodali: "Hoću li izgubiti one tri kile?" a odgovor bi bio: "Naravno, dijete moje." To bi bilo korisno, ali nije slučaj, i zato ponekad ustrajemo u onom što nas ne usređuje ili prebrzo odustajemo od nečega što bi se još moglo posložiti, a često je to dvoje teško razlikovati.

Živjeti život unaprijed zna biti vrlo frustrirajuće. Barem je tako mislila Nina.

Nina Redmond, dvadesetdevetogodišnjakinja, govorila je samoj sebi da ne smije plakati u javnosti. Ako ste ikada pokušali sami sebi očitati bukvicu, znate da to baš i ne funkcionira. Bila je na poslu, za ime Božje. Ne bismo trebali plakati na poslu.

Pitala se je li itko drugi ikada plakao na poslu. A što ako svi jesu, čak i Cathy Neeson, sa svojom krutom, previše plavom kosom, tankim usnama i proračunskim tablicama, koja je upravo stajala u kutu promatrajući sobu prekrivenih ruku i ozbiljnog izraza lica, nakon što je malom timu, čiji je Nina bila član, iznijela govor pun žargona kako se posvuda provode rezovi, kako si Birmingham

ne može priuštiti održavanje svih svojih knjižnica, i kako je štednja nešto na što se moraju naviknuti.

Nina je zaključila da vjerojatno nije. Neki ljudi jednostavno nisu imali suzu u sebi.

(Ono što Nina nije znala jest da Cathy Neeson plaće na putu do posla, na putu kući s posla — većinu dana poslije osam navečer — svaki put kada bi nekog otpustila, svaki put kad je prisiljena stanjiti već ionako mršav proračun, svaki put kad je morala pripremiti novu dokumentaciju o kvaliteti, i svaki put kada bi je šef zatrpao papirima u četiri sata u petak poslijepodne, dok je odlazio na još jedno skijanje.

Na kraju je pobjegla od svega i otišla raditi u suvenirnicu Nacionalne zaklade za petinu plaće, na pola satnice i bez suza. No ovo nije priča o Cathy Neeson.)

Stvar je u tome, pomislila je Nina, pokušavajući progutati knedlu u grlu... Stvar je u tome što su bili tako *malena* knjižnica.

Dječje čitaonice utorkom i četvrtkom ujutro. Rano zatvaranje srijedom. Otrcana staromodna zgrada s izlizanim podovima od linoleuma. Pomalo pljesnivima, istina. Ponekad bi buđenje velikih radijatora koji kaplju znalo potrajati, ali zatim bi istog časa postalo pretoplo, čak pomalo zagušljivo, posebice zbog starog Charlieja Evansa koji je dolazio zagrijavati prostor i vrlo usporeno čitati *Morning Star* od korice do korice. Pitala se kamo bi sada otišli svi Charlieji Evansi ovoga svijeta.

Cathy Neeson objasnila je kako će knjižnične usluge biti svedene na središte grada, gdje će biti organizirane u "baze" koje uključuju "multimedijalnu zonu" i kafić te "intersenzorni doživljaj", što god to bilo, bez obzira na to što je grad bio barem dvije autobusne vožnje predaleko za većinu starijih korisnika, kao i za one u kolicima.

Njihove ljupke stare, istrošene prostorije s kosim krovom prodaju se kako bi bile preuređene u luksuzne stanove, daleko izvan dosega plaće jednog knjižničara.

A Nina Redmond, dvadesetdevetogodišnjakinja, knjiški moljac, sa svojim dugačkim klupkom kestenjaste kose, blijedom kožom posutom tu i tamo kojom pjegicom i sramežljivošću zbog koje bi

se zarumenjela — ili poželjela briznuti u plač — u najnezgodnijim trenucima, bit će, imala je osjećaj, istjerana na hladne vjetrove svijeta koji je na tržište primao mnogo nezaposlenih knjižničara u isto vrijeme.

“Dakle,” zaključila je Cathy Neeson, “praktički možete odmah početi pakirati knjige.”

Izgovorila je “knjige” kao da je u njezinoj sjajnoj novoj viziji zvanoj Mediatech Services to bila uvredljiva riječ.

Teška srca i s blagim crvenilom oko očiju Nina se odvukla u stražnju prostoriju. Srećom, i svi su drugi izgledali više-manje tako. Stara Rita O’Leary, koja je vjerojatno trebala otići u mirovinu prije deset godina, ali je bila toliko draga prema svojim korisnicima da su svi zanemarili činjenicu da više ne vidi brojeve na Deweyjevu decimalnom sustavu i da evidenciju radi više-manje nasumično, briznula je u plač, a Nina je tješeći nju uspjela prikriti vlastitu tugu.

“Znaš li tko je još to učinio?” zasiktao je kroz svoju neurednu bradu njezin kolega Griffin dok je prolazila. Nepovjerljivo je gledao prema Cathy Neeson u glavnoj prostoriji dok je govorio. “Nacisti. Oni su spakirali sve knjige i bacili ih u vatru.”

“Ne bacaju u vatru!” rekla je Nina. “Nisu nacisti.”

“To svi misle. A onda prije nego što shvatiš, imaš nacistе.”

Takozvana rasprodaja održala se nevjerojatno brzo, za čije je vrijeme većina korisnika knjižnice listala stare i poznate im favorite, ostavljajući nova, sjajnija izdanja netaknutim.

Sada, kako su dani odmicali, trebali su spakirati preostale knjige kako bi ih otpremili u središnju knjižnicu, a Griffinovo smrknuto lice činilo se još tmurnije nego obično. Imao je dugačku, neprivačno suhonjavu bradu i podrugljiv stav prema ljudima koji nisu čitali knjige koje su se njemu sviđale. A budući da su mu se sviđale jedino opskurne, nedostupne knjige iz pedesetih o mladićima iz Fitzrovije koji previše piju, imao je mnogo vremena za izoštravanje svojeg stava. I dalje je pričao o spaljivačima knjiga.

“Neće ih spaliti! Odlaze na ono veliko mjesto u gradu.” Nina se nije mogla natjerati da izgovori Mediatech.

Griffin je frknuo. “Jesi li vidjela plan projekta? Kava, računala, DVD diskovi, biljke, administracija i ljudi koji provode analizu troškova i dobiti pa maltretiraju nezaposlene — ispričavam se, vode ‘radionice osvještavanja’. Cijelo prokletlo mjesto nema prostora za jednu knjigu.” Pokazao je na desetke kutija. “Ovo će postati otpad. Upotrijebit će ih za izradu cesta.”

“Neće!”

“Hoće! To je ono što rade mrtvim knjigama, zar nisi znala? Pretvaraju ih u podlogu za ceste. Tako da se veliki automobili mogu kotrljati preko stoljeća misli i ideja i učenosti, metaforički gazeći ljubav prema učenju svojim glupim velikim gumama i naprasitim Top Gear idiotima koji ubijaju planet.”

“Nisi baš najbolje raspoložen jutros, zar ne, Griffine?”

“Možete li vas dvoje požuriti?” rekla je nestrpljivo Cathy Neeson, uletjevši unutra. Kamion za prijevoz mogli su si priuštiti na samo jedno poslijepodne; ako ne uspiju utovariti sve na vrijeme, bit će u ozbiljnim problemima.

“Naravno, zapovjednice *Über-Führer*”, šapnuo je Griffin dok su ona i njezina još uvijek postojana bob frizura jurile van.

“Bože, nevjerojatno koliko je ta žena zla.”

Ali Nina nije slušala. Umjesto toga, u očaju je gledala tisuće svezaka oko sebe, prekrasnih korica i optimističnih sažetaka. Osuditi bilo koju od njih na smetlište bilo je tragično: pa to su knjige! Za Ninu, to je bilo poput zatvaranja skloništa za pse. I nije bilo šanse da će sve danas uspjeti obaviti, bez obzira na to što je Cathy Neeson mislila.

Upravo zato se šest sati poslije Ninin Mini Metro zaustavio pred njezinom malenom kućom potpuno i apsolutno prepun svezaka.

“O, ne”, rekla je Surinder kad je došla na vrata, križajući ruke preko vrlo dojmljivog poprsja. Imala je smrknut izraz lica. Nina je upoznala njezinu majku, načelnicu policijske uprave. Surinder je naslijedila taj izraz. Često ga je upotrebljavala na Nini. “Nema šanse da ih doneseš ovamo. Apsolutno ne.”

“Ali... Mislim, u savršenu su stanju.”

“Nije stvar u tome”, rekla je Surinder. “I nemoj me gledati kao da okrećem leđa siročadi.”

“Pa, zapravo...” rekla je Nina trudeći se ne izgledati previše molećivo.

“Nosači kuće to neće podnijeti, Nina! Već sam ti to rekla.”

Nina i Surinder sretno su dijelile jednu od onih malenih kuća u nizu već četiri godine, otkako je Nina stigla u Edgbaston preko Chestera. Nisu se poznavale otprije, što je značilo da imaju zavidnu priliku od cimerica postati prijateljice za razliku od prijatelja koji se zajedno usele pa se počnu svađati.

Nina je živjela u neprestanoj brizi da će Surinder pronaći ozbiljnog dečka te se odseliti ili njega useliti, no unatoč velikom broju udvarača, to se još nije dogodilo, što je bilo dobro. Surinder bi znala naglasiti da ona nije jedina kojoj bi se to moglo dogoditi. Ali zbog Ninine kronične sramežljivosti i samotne navike čitanja po cijele dane, obje su bile poprilično sigurne kako će se sreća prvo osmjehnuti Surinder. Nina je oduvijek bila ona tiha osoba koja stoji sa strane i promatra stvari kroz prizmu romana koje je voljela čitati.

Osim toga, nakon još jedne mučne večeri provedene čavrljajući sa smotanim prijateljima Surinderina najnovijeg ljubavnika, pomislila je kako jednostavno još nije upoznala nikoga tko se može mjeriti s junacima njezinih najdražih knjiga. Niti s gospodinom Darcyjem, niti s Heathcliffom, pa čak, u pravom trenutku, niti s Christianom Greyom... Nervozni dječaci znojnih dlanova, kojima nikada nije znala reći išta iole šaljivo ili domišljato, doista se nisu mogli usporediti. Oni nisu bijesno koračali vrištinama Yorkshira. Nisu odbili plesati s vama u salonu potajno gajeći strastvene osjećaje prema vama. Oni bi se napili na božićnoj zabavi, poput Griffina, i pokušali vam uvaliti jezik u grlo dok bi satima blebetali kako njihova trenutačna veza zapravo nije bila toliko ozbiljna. U svakom slučaju, Surinder je bila bijesna, a što je bilo najgore, bila je u pravu. Kada je riječ o knjigama, jednostavno nije bilo dovoljno prostora. Bile su posvuda. Na podestu, na stepenicama, u Nininoj sobi (potpuno su je preplavile), brižljivo posložene u dnevnoj sobi te u zahodu, za svaki slučaj. Nina je voljela znati da su *Male žene* uvijek u blizini u slučaju krize.

“Ali ne mogu ih samo tako ostaviti vani na hladnome”, molila je.

“Nina, to je gomila MRTVOG DRVEĆA! Koje nerijetko smrdi!”

“Ali...”

Surinderin izraz lica nije se mijenjao dok je ozbiljno gledala Ninu. “Nina, dosta je. Ovo potpuno izmiče kontroli. Pakirat ćeš knjižnicu čitav tjedan. Bit će sve gore i gore.”

Zakoračila je naprijed i s vrha hrpe zgrabila ogroman ljubić koji je Nina obožavala.

“Pogledaj ovo! Tu već imaš.”

“Da, znam, ali to je prvo izdanje s tvrdim uvezom. Vidi! Prekrasna je! Nikad čitana!”

“Niti će ikad biti čitana, jer je ova hrpa knjiga za čitanje viša od mene!”

Dvije su djevojke sada stajale na ulici nakon što je ljutita Surinder izjurila van.

“Ne!” Surinder je podignula glas. “Ne. Ovaj put apsolutno stajem tome na kraj.”

Nina je osjetila kako se počinje tresti. Shvatila je da su na rubu svađe, a nije bila tip koji podnosi sukob ili bilo kakav oblik prepirke. I Surinder je to znala.

“Molim te”, rekla je.

Surinder je digla ruke u zrak. “Bože, ovo je kao da tučeš psića. Ne nosiš se baš dobro s ovom promjenom posla, zar ne? Ni ne pokušavaš. Samo se prevrneš i praviš se mrtva.”

“Još nešto”, šapnula je Nina, zagledana u pločnik dok su se iza njih zatvarala vrata. “Zaboravila sam ključeve jutros. Mislim da smo zaključane.”

Surinder je bijesno zurila u nju s policijskim izrazom lica prije nego što je, hvala Bogu, napokon prasnula u smijeh. Spustile su se do ugla ulice u lijep mali gastro *pub*, koji je inače bio krcat, no večeras nije bila prevelika gužva, te su pronašle miran kutak.

Nina je zabrinuto promatrala bocu vina koju je Surinder naručila. Ona je obično bila loš znak, prvi korak ka “što ne valja s Ninom” razgovoru, koji bi uglavnom započeo nakon druge čaše.

Naposljetku, nema ništa loše u tome, zar ne? Voljeti knjige, voljeti svoj posao i tako živjeti svoj život? Lijepo, ugodno. Rutinski. Zapravo, s tim je sad gotovo.

“Ne”, rekla je Surinder i uzdahnula, spustivši svoju drugu čašu.

Nina je složila lice u strpljivi izraz aktivnog slušanja. Surinder je radila u uredu za uvoz nakita gdje je vodila knjige i upravljala trgovcima dijamantima. Bila je izvrsna u tome. Svi su je se bojali. Kombinacija njezinih administratorskih vještina i vještine izostajanja s posla bila je legendarna.

“To nije dovoljno, zar ne, Ninice?”

Nina se koncentrirala na svoju čašu, poželjevši da pozornost nije na njoj.

“Što je rekao službenik za preseljenje?”

“Rekao je... Rekao je da u knjižnicama neće ostati mnogo radnih mjesta, pogotovo nakon svih rezova. Angažirat će volontere.”

Surinder je frknula. “One dražesne starice?”

Nina je kimnula.

“Ali one ne znaju spojiti ljude s pravim romanima! One ne znaju devetogodišnjaku reći što čitati nakon Harryja Pottera.”

“*The Knife of Never Letting Go*”, automatski je rekla Nina.

“Upravo tako! To je ta stručnost! Znaju li one kako funkcionira sustav narudžbi? Podnošenje zahtjeva? Stražnji ured?”

Nina je odmahнула glavom. “Ne baš.”

“A kamo bi ti trebala otići?”

Nina je slegnula ramenima. “Možda će biti koje mjesto za voditelja radionica u novoj medijskoj bazi, ali morala bih pohađati *team-building* tečaj te ponovno podnijeti molbu za posao.”

“*Team-building* tečaj?”

“Da.”

“Ti?” Surinder se nasmijala. “Jesi li se prijavila?”

Nina je odmahнула glavom. “Ali Griffin jest.”

“Pa moraš.”

Nina je uzdahnula. “Valjda.”

“Gubiš posao, Nina! Gubiš ga. A dangubljenje čitajući Georgette Heyer čitavo poslijepodne to neće promijeniti, zar ne?”

Nina je odmahнула glavom.

“Saber i se!”

“Ako budem, mogu li donijeti knjige kući?”

“Ne!”

Drugo poglavlje

Nina se nervozno pojavila na *team-building* tečaju. Nije bila sigurna što očekivati. Također, automobil joj je i dalje bio pun knjiga. Griffin je već bio tu, ležerno prebačene noge preko suprotna koljena kao da je želio ostaviti dojam najopuštenije osobe svih vremena. Nije mu baš pretjerano uspijevalo. Konjski mu je rep mlitavo visio preko stražnje strane sivkaste majice, a naočale su mu bile zamrljane.

“Pripravnički seronje”, šapnuo je Nini kako bi se osjećala bolje. Ali nije; osjećala se još gore, nervozno natežući košulju s cvjetnim uzorkom. Vani se proljeće bacakalo poput čamca, jedan trenutak natopljeno, drugi okupano suncem.

Surinder je bila u pravu; krajnje je vrijeme da se trgne.

Ali ponekad joj se činilo da svijet nije stvoren za ljude poput nje. Samouvjerene osobe koje zrače osobnošću poput Surinder nisu to mogle razumjeti. Ako niste bili ekstrovert, ako niste cijelo vrijeme bili otvoreni, posvuda objavljivali *selfije*, zahtijevali pažnju, neprestano nešto govorili, ljudi vas jednostavno ne bi ni doživjeli. Bili biste neprimijećeni. Inače joj to nije smetalo.

Ali sad je Nina uvidjela opasnu mogućnost da ne primijeti samu sebe. Koliko god knjiga pokušala spasiti, što god pokušala učiniti, knjižnica se zatvarala. Gubila je svoj posao, a stvar nije bila samo u pronalaženju drugoga. Nezaposleni knjižničari bili su posvuda. Na svaki oglas prijavilo bi ih se trideset. Kao da su majstori za pisace strojeve ili proizvođači uređaja za faksiranje. S dvadeset devet godina osjećala se začuđujuće zastarjelom u odnosu na potrebe modernog svijeta.

Mladić je skočio na mali podij na početku stražnje prostorije knjižnice gdje su se okupljali, zajedno sa skupinama iz druge dvije knjižnice koje su se također zatvarale. Kad su se svi sastali, započelo je mrmljanje i prigovaranje o proklesoj vladi i kako je sve sranje, i zar nisu znali — zar nisu bili *svjesni* — svega što su knjižnice učinile za svoje zajednice?

Znali su, pomislila je Nina, jednostavno ih nije briga.

“Pozdrav!” rekao je mladić u trapericama i ružičastoj košulji s otvorenim ovratnikom.

“Pitam se koliko mu plaćaju za ovo”, šapnuo je Griffin. “Više od nas, kladim se.”

Nina je trepnula. Nikada nije to radila radi novca.

“Pozdrav svima!” rekao je mladić koji je imao jedan od onih glasova koji bi se pri kraju rečenice povisili, zbog čega je svaka zvučala poput pitanja. “Znam da ovo nisu idealne okolnosti?”

“Zar stvarno?” frknuo je Griffin.

“Ali siguran sam da ćemo se do kraja dana svi odlično slagati... Malo ćemo se upoznati, malo graditi povjerenje, u redu?”

Griffin je ponovno frknuo. Ali Nina se nagnula naprijed. Izgradnja povjerenja? Ne može škoditi.

Prošlo je sat vremena. Igrali su “igre povjerenja” kako bi obnovili vjeru u što god to bilo, unatoč činjenici da će se morati međusobno boriti za nekoliko preostalih radnih mjesta. Nina je koračala sobom zavezanih očiju, vođena samo glasovima ostalih. U sljedećem je trenutku stajala na stolu, i dalje zatvorenih očiju, čekajući da se baci unatrag. Istovremeno je bila i tjeskobna i živčana. Nije to bilo za nju, to vikanje, to razmetanje.

Mladić imena Mungo zvučao je iznenađujuće poticajno. “Nemojte misliti da postoji nešto što ne možete napraviti!” vikao je. “U redu?”

Griffin je uzdahnuo. Ali Nina ga je pogledala. Ima li stvarno nešto u tome?

“Ne postoji ništa što ne možete učiniti ako se potrudite.”

“Odlično, mislim da ću se pridružiti olimpijskoj ronilačkoj ekipi”, prokomentirao je Griffin.

Mungo nije skidao osmijeh s lica. Tad je podignuo nogavicu i čitava prostorija ostala je bez daha. Otkrio je glatku plastičnu nogu.

“Ja bih svakako pokušao”, rekao je. “Hajde. Što uistinu želite raditi?”

“Voditi jedan od Mediatech odjela”, brzo je rekao Griffin. Bio je uvjeren, znala je Nina, da je Mungo korporativni špijun.

Mungo je samo kimnuo. “Idemo ukrug”, rekao je. “Budite iskreni. Ovdje nema špijuna.”

Nina je propala u svoju stolicu. Užasavala se govoriti u javnosti.

Iz stražnjeg dijela prostorije oglasio se muškarac gruboga glasa, kojeg nije poznavala.

“Oduvijek sam želio raditi sa životinjama”, rekao je. “Vani u divljini. Pronalaziti ih, pratiti ih, znate što mislim?”

“To zvuči fantastično”, rekao je Mungo kao da zaista tako misli. “Sjajno! Dodite naprijed!”

Nina se sva zgrčila kad su se morali okupiti oko stola, a čovjek se popeo na njega i bacio na leđa, puštajući rulji da ga uhvati.

“Oduvijek sam željela biti vizažistica na filmskom setu”, rekla je mlada recepcionarka iz središnje službe. “Šminkati velike zvijezde i tako to.”

Mungo je kimnuo, a ona je prišla naprijed i također se bacila. Nina nije mogla vjerovati koliko su svi ležerni u vezi s tim.

“Samo želim raditi s knjigama”, rekla je Rita. “To je sve što sam ikad željela raditi.”

Ideje su se počele širiti prostorijom, uz mnogo kimanja glavom i povremen pljesak. Ipak, Rita se nije morala bacati, ne sa svojim kukovima. Čak je i Griffin izmijenio svoj prvotni odgovor te promrmljao kako je zapravo oduvijek htio postati crtač stripova. Nina je šutjela. Bjesomučno je razmišljala sve dok nije vidjela kako Mungo gleda u nju.

“Da?”

“Hajde. Ti si posljednja. Moraš reći, što bi željela raditi? I budi iskrena.”

Nina je nevoljko krenula prema stolu.

“Nisam baš razmišljala o tome.”

“Naravno da jesi”, rekao je Mungo. “Svi razmišljaju o tome.”

“Pa, zvučat će glupo. Pogotovo sada.”

“Ovdje ništa ne zvuči glupo”, rekao je. “Svi smo se bacali sa stolova.”

Nina se popela na stol. Ostatak skupine nestrpljivo ju je gledao. Grlo joj se osušilo, a glava ispraznila.

“Pa”, rekla je osjećajući kako joj lice onako grozno mijenja boju. Bolno je progutala slinu. “Pa... Mislim. Dobro. Uvijek sam... Oduvijek sam sanjala da ću jednog dana možda otvoriti vlastitu knjižaru. Malenu, ništa posebno.”

Zavladala je tišina. A zatim se prostorijom prolomilo: “I ja!”, “O, da!”, “To zvuči DIVNO.”

“Zatvori oči”, nježno je rekao Mungo.

Nagnula se unatrag, čvrsto zatvorenih očiju, i pala u raširene ruke koje su je pridržale a zatim je nježno spustile na pod.

Kada je ponovno otvorila oči, zapitala se...

“KNJIŽARU?” Griffin je, naravno, popljuvao njezinu ideju. “KNJIŽARU?” Jesi li ti LUDA?”

Nina je slegnula ramenima. “Ne znam”, rekla je. “Mogla bih u njoj prodavati tvoje stripove.”

Još se uvijek osjećala začuđujuće nadahnuto. Mungo ju je za vrijeme stanke odveo sa strane kako bi popričali o svemu. Požalila mu se kako smatra da je nesposobna nositi se s režijskim troškovima, zalihama ili osobljem; sa svim ogromnim i paralizirajućim obvezama koje bi vođenje knjižare podrazumijevalo. On je nježno kimnuo. Naposljetku, priznala je kako u svojem automobilu ima zalihu knjiga dovoljno veliku za čitavu knjižaru, a on se nasmijao i zatim podignuo ruku.

“Znaš”, rekao je, “postoje i mobilne verzije tog što si zamislila.”

“Kako to misliš?”

“Pa, umjesto knjižare s tekućim troškovima i svim tim, mogla bi pokrenuti nešto malo drugačije.”

Na internetskoj stranici pokazao joj je sliku žene koja je vodila knjižaru na teglenici. Nina, koja je već čula za nju, ljubomorno je uzdahnula.

“Ne mora to biti teglenica”, rekao je. Mungo je na svojem računalu otvorio još nekoliko stranica. “U Cornwallu sam poznavao ženu koja je vodila pekarnicu iz kombija.”

“Pravu pekarnicu?”

“Pravu pekarnicu. Ljudi su dolazili u kolonama.”

Nina je trepnula. “Kombi?”

“Zašto ne? Znaš li voziti?”

“Da.”

“Mogla bi ga sasvim lijepo opremiti, zar ne?”

Nina je prešutjela činjenicu kako joj je trebala čitava vječnost da se nauči polukružno okretati. Mungov poletni entuzijazam bio je toliko sveobuhvatan da je bilo lakše samo se složiti s njim.

Pokazala je Griffinu oglas u novinama koje je pronašla tijekom stanke uz pomoć zadivljenog Munga. “Pogledaj ovo.”

“Što je to?”

“To je kombi.”

“Smrdljivi stari kombi za prodaju hrane?”

“Smrdljivi stari kombi za prodaju hrane”, nevoljko se složila Nina. “Dobro, taj vjerojatno nije dobra opcija. Ali pogledaj ovaj.”

“Stvarno smatraš da je kombi rješenje za sve”, progundao je Griffin. “Imat ćeš žohare.”

“Rekla sam ti, ništa od kombija za prodaju hrane!” Ninin pomalo razdraženi ton glasa natjerao je Griffina da iznenađeno podigne pogled sa svoje krige, kao da je čuo miša. Urazumi se. Pogledaj ovo.”

“Običan kombi”, rekao je Griffin sarkastično. “Ne znam što očekuješ da ti kažem.”

“Očekujem da kažeš: *ajme, Nina, pa to je divno, zamisli da uzmeš život u svoje ruke i stvoriš nešto takvo.*”

“Jesi li se zapalila za tog Munga?”

“Ne, Griffine, on je dijete. Ali sviđa mi se njegov stav.”

“Ne razumijem”, rekao je Griffin. “Kombi. Mislio sam da si rekla kako želiš voditi knjižaru?”

“I želim!” rekla je Nina. “Ali ne mogu si priuštiti najam, zar ne?”

“Ne”, odgovorio je Griffin. “Previše si rizična da bi ti banka dala pozajmicu. Ne znaš apsolutno ništa o vođenju knjižare.”

“Istina”, rekla je Nina. “Ali znam puno toga o knjigama.”

Griffin ju je pogledao. “Da”, nevoljko je priznao. “Prilično si dobra s knjigama.”

“I dobit ću otpremninu”, rekla je Nina. “I mogla bih prodati Mini Metro. Mislim, mogla bih... Mogla bih si priuštiti kombi... Valjda. I imam zalihe knjiga iz knjižnice. I iz svojeg života. Ma odsvakud, zapravo. Mislim, mogla bih početi s tim, popuniti kombi i vidjeti kamo će me odvesti.”

“Istina je da imaš previše knjiga”, rekao je Griffin. “Nikada nisam mislio da ću to ikome reći.”

“Znači,” rekla je Nina, “ako imam zalihe... i kombi...”

“Što?”

“Mislim, ne vidim što me sprečava da putujem uokolo prodajući knjige.”

Odjednom je osjećala iskreno uzbuđenje, neobično zujanje u prsima. Zašto to ne bi bila ona? Zašto ne bi i ona imala snove poput svih ostalih?

“Što, po Edgbastonu?”

“Ne”, odgovorila je. “Moralo bi to biti negdje bez parkirališnih ograničenja.”

“Mislim da toga, ono, nema nigdje.”

“Negdje gdje to nikome neće smetati. Negdje gdje ću moći samo prodavati knjige.”

“Mislim da to ne ide baš tako.”

“Pa, nešto poput tržnice, gdje ljudi dođu jednom tjedno kako bi prodavali stvari.”

“Znači, radit ćeš jedan dan u tjednu, a ostatak vremena provoditi obrađujući svoje knjiške usjeve?”

“Prestani mi sve kvariti.”

“Samo sam realan. Kakav bih prijatelj bio kada bih sjedio ovdje i govorio: *Da, Nina, odbaci sve u svojem životu prije nego što uopće znaš imaš li ili nemaš posao, s gotovo trideset godina odbaci sve zbog neke fantazije?*”

“Mhm.” Nina se osjećala pregaženo.

“Mislim,” nastavio je Griffin, “ne možeš reći da si sklona odvažnim rizicima. Tijekom šest godina koliko te poznajem, nijednom nisi kasnila sa stanke za ručak; nikad nisi dala prijedlog niti se žalila na bilo što, niti ostala dulje vani za vrijeme požarne uzbune kako bi popila ekstra šalicu kave — baš ništa. Gospodica Savršena Zaposlenica. Gospodica Vrhunska Knjižničarka... A sad ćeš kupiti kombi i prodavati knjige u divljini? Kao posao?”

“Zvuči li to suludo?” pitala je Nina.

“Da”, rekao je Griffin.

“Mhmm”, rekla je Nina. “A što ćeš *ti* učiniti? Hoćeš li se javiti nekim prodavaonicama stripova i ilustratorima ili takvo što?”

Griffin je na trenutak izgledao posramljeno. “O”, reče on. “Bože, ne, nikako. Ne. Vjerojatno ću se samo prijaviti za jedan od novih poslova. Znaš, zbog sigurnosti. Kao voditelj edukativnih radionica.”

Nina tužno kimne. “Da, i ja isto.”

“Nemam nikakve šanse pored tebe”, rekao je Griffin.

“Ne budi lud, naravno da imaš”, rekla je Nina ponovno bacivši pogled na papir, osjećajući kako je preplavljuje nelagoda. Usredotočila se na oglas. “Ovaj kombi je vjerojatno miljama daleko.”

Griffin se nagnuo prema njoj da pogleda oglas, a zatim prasnuo u smijeh.

“Nina, ne možeš imati taj kombi!”

“Zašto ne? To je ono što želim!”

Ispravila se.

“To bih željela kada bih se na to odvažila.”

Kombi je bio bijele boje, kockast, staromodan, s velikim glavnim svjetlima. Vrata, koja su bila na stražnjoj strani, imala su male metalne stepenice na razvlačenje. Izgledao je vrlo retro i zgodno, a što je najbolje od svega, unutra je bilo dovoljno prostora za police. Bio je prekrasan.

“Sretno ti bilo”, rekao je Griffin pokazujući na sitna slova.
“Gle! Nalazi se u Škotskoj.”

Treće poglavlje

Cathy Neeson pozvala je svakog pojedinačno kako bi ih upoznala s “razvojem temeljnih vještina”. To nije bio razgovor za posao. Naravno da nije. To je zapravo bilo hladnokrvno mučenje, ali naravno da to nitko nije smio reći. Kad je bila na redu da uđe, Nina se već tresla od nervoze.

Cathy je podignula pogled kao da je nije prepoznala (a doista nije, jer joj je dijete imalo hripavac i nije se smirilo do tri ujutro), što Nini nije pomoglo sa samopouzdanjem. Brzo je bacila pogled na svoje bilješke.

“A da, Nina”, rekla je. “Lijepo vas je vidjeti.”

Ponovno je pogledala svoje papire i blago se namrštila.

“Dakle, uživali ste radeći u knjižnici, zar ne?”

Nina je kimnula. “Da, jako.”

“No sigurno ste uzbuđeni zbog našega novog usmjerenja, zar ne?”

“Smatram da je *team-building* tečaj bio vrlo koristan”, rekla je Nina. Iskreno rečeno, otad nije razmišljala ni o čemu drugom. O tome kako bi kombi mogao izgledati, kako bi parkiran blistao i pozivao da se u njega uđe, i što bi sve mogla staviti unutra, i koliko bi veliku zbirku knjiga morala imati da obuhvati sve što bi moglo privući ljude, i odakle bi mogla nabaviti druge rabljene knjige jednom kad se zbirka isprazni, i...

Shvatila je da je odlutala i da Cathy Neeson napeto bulji u nju.

(Cathy Neeson toliko je mrzila taj dio svojeg posla da ga je željela probosti. Ideja je bila nepodobne kandidate nježno odvratiti od prijave i tako uštedjeti vrijeme u procesu razgovora za posao. Ali zapravo, Cathy nije bila sigurna jesu li svi ti bučni klinici, odrasli na *Pripravniku*, zaista ono što oni traže. Lijepe manire i hladna glava trebali bi biti više nego dovoljni za uspjeh. Ali to nije prolazilo kod velikih gazda; oni su voljeli razmetljive planove djelovanja i glasne, smione primjedbe.)

“Pa, još uvijek razmišljate o prijavi?”

“Zašto?” rekla je Nina dok joj se licem širio izraz panike. “Zar ne bih trebala?”

Cathy Neeson je uzdahnula. “Samo razmislite kako biste uklopili svoje temeljne vještine”, rekla je bezvoljno. “I... sretno.”

Što to, dovraga, znači? pomislila je Nina nespreno ustajući da ode.

Nina je i dalje opsjednuto proučavala male oglase za kombije iako se trebala pripremati za razgovor, ali nigdje drugdje nije pronašla ništa ni približno dobro poput onoga. Jednostavno se činio kao pravi, sa svojim smiješnim malim nosom i zakrivljenim krovom. Nije joj bilo druge. Morat će otići u Škotsku.

Griffin joj je prišao s leđa, škiljeći.

“Ti mora da se šališ”, rekao je.

“Samo gledam”, pobunila se. “I samo razmišljam.”

“Malo je kasno za razmišljanje”, rekao je Griffin. “Mogu li te nešto zamoliti?”

“Što?” rekla je Nina oprezno.

“Bi li mogla baciti pogled na moju prijavnicu?” Izgledao je posramljeno.

“Griffine, znaš da se i ja natječem za taj posao?”

“Aha. Ali u tim si stvarima puno bolja od mene.”

“Zašto misliš da ti neću reći da napišeš sve pogrešne stvari i tako te natjerati da predaš groznu prijavnicu?”

“Jer si previše dobra da bi to napravila.”

“Možda sam te samo uljuljkala u lažni osjećaj sigurnosti.”

“Četiri godine?”

“Može biti!”

“Ma ne”, rekao je Griffin sa samozadovoljnim pogledom zbog kojeg je Nina poželjela izliti svoju kavu po njemu. “Predraga si. Predraga da mi ne pomogneš i predraga da voziš kamion.”

“Misliš?” rekla je Nina.

“Da.”

Pogurao je obrasce. “Možeš li ih samo pogledati? Izvijestiti me? Hajde, ionako nas oboje intervjuiraju. Mogla bi pomoći svomemu nepismenom frendu.”

Nina ga je pogledala. Zнала je da njezin sastanak s Cathy nije dobro prošao. Bilo bi gotovo kao da sabotira samu sebe kada bi mu pomogla. S druge strane, trebala mu je pomoć...

Uzdahnuvši, uzela je prijavnicu i zaronila duboko u nedokučive odlomke o multimediji, napretku i masovnoj podršci. Što je više čitala, to je bila depresivnija. Je li to ono što svijet želi? Jer ako jest, nije znala ima li to u sebi. Pokušala je pomoći Griffinu s nekim od teže shvatljivih rečeničnih struktura, ali nije si mogla pomoći da ne uspoređi sve te stvari o paradigmama, pomicanju granica i ciljevima održivosti s vlastitom prijavnicom te njezinim kratkim, uredno natipkanim odlomcima o knjižnicama kao središtima zajednica i kako čitanje pomaže djeci da ostvare svoj potencijal. Ovo je, znala je, bilo mnogo ambicioznije.

Uzdahnula je i ponovno pogledala oglas.

Kombi je bio dugačak, za razliku od kamiona za sladoled, i imao je staromodnu prednjicu. Fotografije unutrašnjosti otkrile su da je potpuno prazan, s dovoljno prostora — na nekom je papiru nacrtala skicu svega — za pregršt visokih polica sa svake strane, kao i za mali kutak za sjedenje gdje bi mogla imati kauč i možda knjige za djecu... nekoliko vreća za sjedenje... Zatekla se kako sanjivo bulji kroz otvoren prozor u bučnu birminghamsku večer.

Vani su dvojica muškaraca glasno raspravljala o tome kako ih je netko zeznuo oko automobila; grupica adolescenata vrištala je od smijeha hodajući ulicom; na raskrižju su iz nekog razloga istovremeno trubila četiri autobusa; a čuo se i beskrajan huk prometa s obližnjeg nadvožnjaka. Ali Nina nije čula ništa od toga.

Mogla je sve savršeno vidjeti. Mogla je. Mogla je sve to zamisliti. Nešto benzina, njezine zalihe — toliko je knjiga koje je pokupila bilo potpuno novo, u savršenu stanju. A sad kad su se knjižnice počele zatvarati... je li moguće iz nečega tako groznog stvoriti nešto dobro?

Ponovno je bacila pogled na adresu. Kirrinfief. Istražila je načine da stigne dotamo: brzi nisu bili jeftini, a jeftini...

Imala je tjedne godišnjeg odmora koje nikad nije iskoristila. Ako ne dobije novi posao, ionako će ih sve izgubiti, zar ne? Mogla bi iskoristiti posljednje slobodne dane za koje će ikada biti plaćena.

I prije nego što je bila svjesna, završila je Griffinovu grandioznu prijavnicu — i rezervirala si autobusnu kartu.

Četvrto poglavlje

Nina je pustila da joj knjiga padne u krilo, svjesna da postaje pospana.

Bilo je kasno navečer i provela je cijeli dan u autobusu, ne računajući kratka zaustavljanja kad je mogla protegnuti noge i tumarati benzinskim crpkama — koje obično nisu najbolja mjesta za opuštanje. Dan je bio pri kraju, ali Sunce je i dalje bilo visoko na nebu — ovdje je danje svjetlo trajalo puno dulje nego dolje u Birminghamu — i bliještalo je kroz prozor slijeva na koji je bila naslonjena dok su prelazili most Forth Road. Tihi zaljev Firth blistao je ružičastim sjajem te se na trenutak činilo kao da autobus leti kroz bijele žice velikog zdanja.

Nina nikad prije nije bila u Škotskoj. U stvari, dok je kupovala kartu za manje od troška prosječnog izlaska u *pub*, shvatila je da postoji mnogo mjesta na kojima nikad nije bila u svojim dvadeset devet godina. Naravno, bila je u *Narniji* i *Maloj kući u preriji*, čak i u *Zemlji Čudesas*, ali sada je napokon osjetila dubok, bogat, miris starih sivih ulica kako su se približavali Edinburghu, drvene pločnike koji su je gotovo pozivali da izađe dok se gvozdeno nebo odražavalo na prozorima visokih kuća, najstarijih nebodera na zemlji — zbog kojih se uspravila, očarana zbrkanim uličicama koje su vrludale na sve strane i zaplitala se među onim širokim i velebnim dvorcem na litici, koji kao da je padobranom spušten usred užurbanoga grada.

Nastavili su putovati: sjeverno, uvijek sjeverno, a nebo je postajalo sve veće dok su prelazili veliki most, željeznički most njoj

zdesna, promet se sve više prorjeđivao dok su se vozili valovitim plodnim zemljištima, kroz surove krševite krajolike i prostrane vrištine pod širokim oblačnim nebom.

I u autobusu je bilo manje ljudi. Mnogo njih ulazilo je i izlazilo u Newcastleu, Berwicku i Edinburghu, ali sada su samo ona, nekoliko starijih ljudi i, činilo joj se, naftnih radnika, ostali strpljivo sjediti; muškarci gruboga izgleda sjedili su sami gundajući jedni na druge, pogleda uperenih prema naprijed.

U jednom bi trenutku podignula pogled sa svoje knjige i vidjela veliku smeđu ravnicu, zlatnu svjetlost kako se igra kroz vrijesak; u drugom bi ga podignula točno na vrijeme da vidi riječnog orla kako zaranja preko ceste prema jezeru, zbog čega je poskočila; a zatim, kad su zaobišli sljedeću planinu, provirila je jedna Sunčeva zraka te je ona posve odložila knjigu.

Možda bi sve bilo drugačije da je kišilo toga proljetnog vikenda.

Nina bi sjedila čitajući šćućurena u svojem vunenu kaputu; razmijenila bi tek nekoliko riječi s prodavačima kombija, uljudno im zahvalila i otišla kući ponovno promisliti.

Da je vjetar puhao s mora; da je most bio zatvoren za autobuse zbog jakog vjetrova. Da se poklopilo milijun različitih sitnica.

Jer život je takav, zar ne? Kada biste pomislili na sve sitnice koje vam na ovaj ili onaj način preusmjeravaju put, neke dobre, neke loše, nikada više ništa ne biste učinili.

A neki ljudi ni ne učine. Neki ljudi prolaze kroz život ne odlučujući se učiniti mnogo toga, ne želeći, previše strahujući od posljedica kada bi pokušali nešto novo. Naravno, i to je samo po sebi odluka. Bilo da ste uložili trud ili ne, nekamo ćete stići. Ali pokušati nešto novo tako je teško. I malo vam toga može pomoći.

Te večeri kad je Nina prvi put stigla u Škotsku nije bilo ni olujno, ni mokro, ni mračno, a ni oblaci nisu bili tako nisko kao da dodiruju drveće. Naprotiv, cijela zemlja kao da se zbog nje pravila važna. Večer je bila zlatna; polarna svjetlost neobična i prekrasna. U kojem god smjeru pogledala, posvuda su bili sivi kameni dvorci i široki sjajni vidici, janjad koja skakuće po poljima i divljač rastrkana po dalekim šumama. Dvojica staraca ušla su u Edinburghu

te počela tiho razgovarati na gaelском jeziku, a ona je naćulila uši i pomislila kako njihov razgovor zvući više poput pjesme, oduševljena i zapanjena spoznajom da, iako se i dalje nalazila u Ujedinjenom Kraljevstvu gdje je provela ćitav svoj ćivot, ono moće biti vrlo nepoznato i strano.

Cesta, naizgled beskrajna u neditnutom krajoliku, uzdizala se sve više, plutajući nad poljima vrieska. Nina se uhvatila kako potiće autobus da nastavi dalje, onamo gdje nema automobila, a još manje gradova i ljudi.

U jednom se trenutku osjetila krivom, kao da izdaje svoj voljeni Birmingham, s njegovim obilaznicama i neboderima, policijskim sirenama, pretrpanim *pubovima*, bućnim zabavama i gustim prometom. Obićno je sve to oboćavala. Dobro, svićalo joj se. Dobro, tolerirala je.

Ali ovdje gore nije bilo teško razumjeti zašto Škoti sebe smatraju drugaćijima i odvojenima. Putovala je Ujedinjenim Kraljevstvom — u London, naravno, u Manchester, na odmor u odrćavane i njegovane Dorset i Devon. Ali ovo: ovo je bilo nešto sasvim drugaćije, zemlja koja se prućala pred njom bila je daleko neobuzdanija i toliko veća nego što je ikada mislila, ako ju je uopće zamišljala. Gradovi i sela lijeno su nicali, a imali su najćudnija imena — Auchterdub, Balwearie, Donibristle — sve se odvijalo na ćudnom jeziku. Bilo je zapanjujuće.

Nešto iza devet sati navećer, ali s još uvijek obasjanim nebom iako je bio tek travanj, autobus je napokon stigao u Kirrinief.

Nina je jedina silazila ovdje. Osjećala se ćudno, izgubljeno i tako daleko od kuće. Pogledala je oko sebe. Dvije uske ulice spućtale su se s brda koja su okrućivala grad: mali *pub*, sivo obojeni restoran s izribanim drvenim stolovima, mala trgovina mješovitom robom, pekarnica, sićušna pošta i trgovina ribarskim ćtapovima. Na cesti nije bilo nikoga, ni ćive duće.

Nina je bila nervozna. U romanima je to obićno znaćilo da će vas sljedeća osoba na koju naićete pokućati ubiti, a ostatak će zajednice to zataćkati ili će se svi pretvoriti u vukodlaka. Rekla je samoj sebi da ne bude smiješna. Griffin i Surinder znali su gdje je. Ide pogledati kombi, rezervni plan u slućaju da se grozna situacija na poslu ne popravi. To je sve. Samo posao. Normalni ljudi stalno to rade. Svejedno je provjerila mobitel. Nema signala. Ugrizla se za usnu, a zatim rekla samoj sebi da se pokrene.

Pub se zvao *Rob Roy* i bio je prekriven lijepim visećim košarama. Nitko nije sjedio vani; večer je postajala sve hladnija iako je slabo Sunce i dalje visjelo nad obzorom. Nina je duboko udahnula i otvorila vrata.

Stolovi unutra bili su stari i ulašteni, a veliki je kamin bio okružen konjskim ukrasima od mesinga i ispunjen suhim cvijećem. Prostorija je bila gotovo prazna, ali za šankom su se dvojica staraca okrenula i pažljivo je promotrila iznad krigli koje su očito ispijali. Nina je morala zgrabiti hrabrost s obje ruke prije nego što se pristojno nasmiješila i zakoračila prema njima. Uostalom, autobus je otišao, a drugoga nije bilo do sutra, tako da nije ni imala puno izbora.

“Zdravo”, rekla je, odjednom vrlo svjesna svojega engleskog naglaska. “Je li... Je li vlasnik ovdje?”

“*Hesjustawainnit.*”

Nini nikad u životu nije bilo neugodnije. Osjetila je kako joj se nalet vrućine uzdiže uz vrat; uistinu nije razumjela nijednu izgovorenu riječ. Prislonila je ruku na grlo.

“Hm, oprostite?” rekla je. Činilo joj se da što se više trudila da je razumiju, to je više zvučala poput engleske kraljice. Odjednom je poželjela da je jako, jako daleko; gotovo bilo gdje, samo ne ovdje.

Obojica su se podsmjehnula, a onda, hvala nebesima, vrata su se otvorila i ušao je čovjek rumenih obraza noseći bačvu kao da je pero.

“Djevojko!” rekao je veselo. “Zdravo! Baš sam se pitao je li autobus stigao.”

“Jest”, kimnula je s neizrecivim olakšanjem. Ako se usredotoči, mogla bi ga razumjeti.

“Ja sam Alasdair. I, što vas dovodi ovdje u ovo doba godine? Snijeg na vrhovima jedva da se počeo topiti.”

Nina se nasmiješila. “Znam. Prekrasno je.”

Lice mu se smekšalo na te riječi. “Da, jest. Mogu li vas ponuditi pićem?”

Nina nije prepoznala nijedno točeno pivo u ponudi. Zatražila je mineralnu vodu, a potom je primijetila kako muškarci tužno

odmahuju glavama, pa je promijenila narudžbu u malu kriglu lokalnog piva. Imalo je okus poput gazirane melase.

“Gucni malo, djevojko”, rekao je Alasdair.

“Pripremate li još uvijek hranu?” pitala je Nina. Svi su se nasmijali.

“Ne, ne u ovo doba”, rekao je Alasdair. Podignuo je pogled, očiju jarko plavih ispod kose boje pijeska. “Ali mogao bih vam napraviti sendvič ako želite.”

Nina je umirala od gladi; hrana na benzinskim crpkama nije izgledala naročito privlačno i koštala je čitavo bogatstvo, a ona je bila svjesna da bi vrlo brzo mogla ostati bez posla. Nadala se nečemu poput variva ili pite, nečemu toplom i zasitnom — zapravo, kada bi bila potpuno iskrena, maštala je o ljubaznoj ženici nekog farmera i domaćoj pečenoj piti od jabuka i vrhnja, a onda je shvatila da zamišlja roman Enid Blyton, a ne stvarno mjesto koje je zapravo posjećivala.

“Da, molim”, rekla je, a muškarac je nestao iza u nešto što se činilo kao malen kuhinjski prostor. Nina je neumorno buljila u svoj mobitel kao da će ga tako natjerati da proradi, razmišljajući kako bi najradije ponovno izvadila svoju knjigu.

Jedan od muškaraca postavio joj je pitanje koje nije sasvim razumjela, ali pretpostavila je da ju je pitao zašto je ovdje. Rekla je da je došla pogledati kombi.

Obojica su prasnula u smijeh i izvela je na ulicu. Kroz mali gradski vrt, gdje je nježno svjetlo otkrivalo imena na ratnom spomeniku — MacAindra, MacGhie, MacIngliss — odveli su je preko pločnika do sporedne ulice, u potpunosti blokirane kombijem iz oglasa.

Nina ga je dugo promatrala. Bio je poprilično zapušten, ali ispod prljavštine i malo hrđe na prednjoj rešetki Nina je prepoznala onaj ljupko zakrivljeni krov i dobroćudni nos koji su je toliko privukli u oglasu. Ali ono što ju je zateklo bila je njegova veličina — bio je daleko, daleko veći od onog što je očekivala, zastrašujuće velik. Hoće li se moći nositi s tim?

Činjenica da kombi napokon vidi uživo, a ne u svojoj mašti ili samo kao zamisao, odjednom ju je učinila anksioznom. Njezina

ideja o budućnosti u kojoj radi nešto gdje nije zaštićena stalnom plaćom, bolovanjem i plaćenim godišnjim odmorom i gdje će netko drugi sve planirati i organizirati... Ako će se ostvariti, započet će upravo ovdje, na tome malom sivom kamenom trgu, na posljednjim slabim zrakama večernjeg sunca koje se prelijevaju preko brda, s prodornom aromom bora i slatkog štipavca u nosnicama, hladnim povjetarcem koji puše niz dolinu i zrakom tako čistim da je mogla vidjeti kilometrima daleko.

“Napokon da se riješim ove rugobe!” rekao je jedan muškarac kroz smijeh dok ju je drugi odmjeravao. Ninine su se uši počele navikavati na njihov način govora.

“Nećete valjda stvarno kupiti Findhornov kombi?” rekao je drugi u nevjerici. “Ta stvar ovdje hrđa već godinama.”

“Jeste li sigurni da se malecka poput vas može nositi s njim?” pitao je prvi čovjek odražavajući, nažalost, točno ono o čemu je Nina i sama razmišljala. Kombi je na fotografiji izgledao normalno, ali ovdje se doimao apsolutno divovskim, staromodnim i zastrašujućim.

“Što ćete učiniti s njim?” znatiželjno je pitao stariji čovjek.

“Hm... Nisam sigurna”, rekla je Nina ne želeći se odati. Sad kad je napokon stigla ovamo, sve se činilo užasno stvarno. Muškarci su se pogledali.

“Pa, Wullie će se uskoro vratiti.”

Krenuli su prema *pubu*, a Nina se putom s nelagodnom osvrnula iza sebe. Kombi je stvarno bio užasno velik. Obuzela ju je sumnja. Ipak, ovo je bilo potpuno izvan njezina karaktera. Sad je to shvatila. Nije bilo dolično. Vratit će se i napisati životopis poput Griffinova i obećati Cathy Neeson da će učiniti što god treba, žrtvovati bilo što, dubiti na glavi ako će tako zadržati posao. Da, to bi trebala učiniti. I ponovno će provoditi dane radeći, a večeri čitajući, povremeno će otići na piće sa Surinder... Pa nije njezin život tako loš, zar ne? Bio je sasvim dobar. Bio je u redu. Ali učiniti takvo što — nitko ne bi povjerovao da je za to sposobna. Bila bi to ogromna pogreška i zato će se vratiti kući i nikad više neće to spomenuti, nitko neće ni znati.

Kad je ponovno ušla u *pub*, vlasnik ju je dočekao sa širokim osmijehom.

“Evo vas”, uzviknuo je gurajući prepun tanjur prema Nini. Na njemu je ležao golemi sendvič na svježemu bijelom kruhu s hrskavom koricom, s debelim slojevima maslaca između kriški i nekakvim lokalnim zrelim sirom kakav Nina nikad prije nije kušala, prekriven domaćim ukiseljenim krastavcima i lukom. Prikaz joj je izmamio osmijeh na lice; uistinu je umirala od gladi, a Alasdairovo je lice bilo vrlo blago i ljubazno.

Kombinacija hrane i pitkog piva odjednom je imala savršenog smisla. Jela je sjedeći za šankom, s knjigom ispred sebe.

Alasdair je s odobravanjem zasjao. “Volim vidjeti djevojku koja uživa u hrani”, rekao je. “Znate, to je naš sir. Imam nekoliko koza gore na pustopoljini.”

“Izvrstan je”, sa zahvalnošću je rekla Nina.

Vrata su iza nje zaškripala, pa se okrenula. U bar je ušao još jedan starac, robustan, s dubokim borama oko plavih očiju i s prastarim šeširom na glavi. Glas mu je bio grub.

“Je li stigao taj autobus?” pitao je.

“Jest, Wullie!” rekao je jedan od muškaraca. “Evo tvoga najnovijeg kupca kombija!”

Wullie je pogledao Ninu, a veselo mu se lice najednom smrknulo.

“Mora da me zafrkavate, ne?” pitao je svoje ushićene prijatelje.

“Zdravo?” rekla je Nina nervozno. “Jeste li vi gospodin Findhorn?”

“Mhm”, rekao je Wullie. “Da.”

“Javila sam se na vaš oglas.”

“Znam... Ali nisam znao da se radi o tako mladoj djevojci.”

Nina se ljutito ugrizla za usnu. “Pa, mlada sam djevojka s vozačkom dozvolom”, rekla je.

“Siguran sam, ali...” Namrštio se. “Nisam... Mislim, očekivao sam nekoga starijeg. Nekoga iz neke prijevoznicičke tvrtke, možda.”

“Kako znate da ja nisam iz prijevoznicičke tvrtke?”

Uslijedila je kratka tišina u već tihom baru. S druge strane, ispod slavina, začulo se nekakvo vrpoljenje i Nina je zaključila da se sigurno radi o psu.

Wullie je promislio.

“Dolazite li iz prijevoznicičke tvrtke?” rekao je napokon.

“Ne”, rekla je Nina. “Ja sam knjižničarka.”

Dvojica staraca hihotala su se poput Statlera i Waldorfa iz *Muppet Showa*, sve dok im Nina nije uputila svoj poseban “tišina u knjižnici” pogled. Počela je gubiti strpljenje. Prije deset minuta bila je spremna sve otkazati i otići kući. Sad je tomu glupom čovjeku željela dokazati da je sasvim sposobna za sve ono što je on mislio da nije.

“Je li kombi na prodaju ili nije?” glasno je pitala.

Wullie je skinuo šešir i kimnuo Alasdairu, koji mu je odmah natočio pola litre nečeg što se zvalo 80 Shilling.

“Jest”, rekao je nevoljko. “Sutra ujutro možemo na probnu vožnju.”

Čim ju je Alasdair odveo gore u malu, skromnu, ali vrlo čistu i urednu sobu s golim parketom, Nina je shvatila koliko je iscrpljena. Pogled s prozora pružao se preko brežuljaka u daljini gdje je Sunce tek sad zalazilo iza obzora.

Osim ptica koje su cvrkutale ispod prozora, nije se čula apsolutno nikakva buka; možda koji automobil u daljini, ali nije bilo brujanja neprekidnog prometa, sirena, tutnjave kamiona za smeće, kao ni ljudi koji viču na ulici ili susjeda koji priređuju zabave.

Pomirisala je zrak, tako svjež i čist da joj se zavrtjelo u glavi. Popila je čašu vode iz slavine; ledene i osvježavajuće.

Mislila je da će dugo ležati budna u udobnom krevetu s bijelim plahtama i pritom sastaviti popis svih prednosti i nedostataka, kao i stvari koje bi joj mogle pomoći u planiranju sljedećeg koraka. Umjesto toga, zaspala je čim joj je glava dotaknula jastuk dok su ptice i dalje pjevale pod prozorom.

“Kakvu kobasicu želite?”

Nina je slegnula ramenima. Nije znala koliko vrsta kobasica imaju u ponudi.

“Onu najbolju.”

Vlasnik se nasmiješio. “U redu. Onda ćeš dobiti Lorne kobasicu. Napravljena je od Wulliejevih svinja, prikladno.”

Nina je spavala kao klada sve dok je nešto nije probudilo poput budilice u sedam sati ujutro. Pospano škiljeći kroz prozor, shvatila je da je riječ o pijetlu. Odjenula se i sišla, spremna provozati kombi reda radi, prije nego što ponovno sjedne u autobus i potpuno zaboravi svoju malu škotsku avanturu. Sigurno postoje knjižare koje traže zaposlenike. Možda da krene od toga. Plaća će sigurno biti manja od onog na što je naviknula, ali nikada nije bila u knjižari koja joj se nije svidjela. Sve dok je okružena knjigama, to će zasigurno biti dovoljno.

Posluženi doručak bio je ozbiljna stvar, obrok prema kojem se trebalo odnositi s poštovanjem. Sjela je za ulašteni stol pokraj prozora, odakle je mogla promatrati seoska kretanja — školarce kako bezbrižno trčkaraju u svojim jarko crvenim džemperima; traktore koji vuku prikolice pune tajanstvenih strojeva; konje na jutarnjoj tjelovježbi i mnoštvo Land Rovera na svojim svakodnevnim rutama.

Alasdair je pred Ninu stavio ogromnu zdjelu tople zobene kaše s medom i gustim svježim vrhnjem. Nakon toga uslijedio je tanjur s debelom, hrskavom i nevjerojatno ukusnom Lorne kobasicom; jaja sa zlatnim žumanjcima bila su ukusnija od svih koje je Nina ikada kušala — pretpostavljala je da dolaze od kokoši koje žive iza *puba*; hrskava slanina, krvavica i nešto trokutasto što ju je podsjećalo na komadiće tosta, ali se ispostavilo da je riječ o nekoj vrsti tankog kolača od krumpira. Nakon što je za večeru pojela samo sendvič, gotovo je pregladnjela, te je polizala cijeli tanjur. Sve je bilo izuzetno ukusno.

“Hajde, popij ovo”, veselo je rekao vlasnik dok joj je točio drugu šalicu kave. “Wullie će biti zaposlen na farmi do jedanaest, tako da nema žurbe.”

“Ovo je nevjerojatno”, radosno je rekla Nina.

“Ne bi ti škodio dobar veliki obrok”, rekao je Alasdair. “Obrok i malo svježeg zraka.”

Nini su odmalena redovito govorili da joj nedostaje svježeg zraka, na što bi ona uzela svoju knjigu i popela se na drvo jabuke

na kraju njihova zapuštenog vrta, daleko od automobila po kojem je njezin otac neprekidno prtljao a da ga nikad nije vozio. Tko zna gdje li je sad taj automobil... Sakrila bi se u krošnju, naslonila na deblo i, mašući nogama po zraku, zaronila u svijet Enid Blyton ili Roalda Dahla sve dok joj napokon nije dopušten povratak u kuću. Drvo jabuke bilo je odlično mjesto za skrivanje jer je shvatila da ljudi, kad traže nekoga, nikad ne podignu pogled. To je značilo da joj dvojica braće nisu mogla ući u trag i uvući je u jednu od svojih glupih ratnih igara ili je, kada bi odbila, zadirkivati zbog ljubavi prema čitanju. Ponekad bi joj čak istrgnuli knjigu iz ruku te se dobacivali njome preko Ninine glave dok se ne bi rasplakala. Zato se jednostavno pristojno nasmiješila Alasdairu.

Nina je jako voljela mokre i hladne zimske dane; voljela je sjediti naslonjena na radijator osluškujući kako kišne kapi udaraju o prozorsko staklo kao da ga pokušavaju probiti; voljela je znati da tog popodneva ne mora ništa raditi, da ima kremastog sira i kruha za tost. Uključila bi laganu glazbu te se udobno sklupčala i izgubila se u viktorijanskom Londonu, ili u budućnosti krcatoj zombijima, ili gdje god bi poželjela. Jer vanjski je svijet većinu njezina života bio nešto od čega se sklanjala kako bi mogla nastaviti čitati.

Sad je stajala na pragu vrata *puba*. Vani je zrak bio okrepljujući, sunce je sjalo i puhao je svježi povjetarac. Duboko je udahnula. A zatim je učinila nešto posve nesvojstveno sebi.

“Mogu li ovo ostaviti ovdje?” pitala je vlasnika, a kad je kimnuo, na stol je spustila veliku knjigu tvrdog uveza.

“Vratit ću se uskoro”, rekla je. Mahnuo joj je, a ona je izašla prvi put nakon jako dugo vremena — bez knjige.